

На основі аналізу наукової літератури в статті раскрыта сутність понять: «культура» і «методическая культура» майбутнього вчителя. Представлені дані про розробленість проблеми формування методическої культури майбутнього вчителя. Обоснована актуальність методическої культури вчителя вищого навчального закладу. Визначено значення формування методическої культури в процесі вокальної підготовки майбутнього вчителя і їх професійного становлення в вищому навчальному закладі.

Ключевые слова: культура, методическая культура, методическая культура майбутнього вчителя вокала.

The purpose of the publication is to reveal and summarize theoretical approaches to the essence of the methodological culture and its main characteristics in the context of vocal teacher training. To solve this goal, a complex of general scientific theoretical research methods was used: to study the state of development of the problem in music pedagogy and teaching practice, to study the theoretical aspects of the problem, the synthesis of theoretical data, their comparison, interpretation, comparison. In the scientific and pedagogical community, the phenomenon of "the teacher's methodological culture" is interpreted ambiguously. Most authors consider the methodological culture of a teacher as a component of his professional and pedagogical culture, which provides the possibility of teaching a particular discipline in accordance with the knowledge of the methodology (M. Gilmullin, T. Kovtunova, R. Milrud, I. Novik); a number of researchers with the pedagogical methodical culture correlate the effective implementation of professional and educational activities in general (T. Taranova, N. Nikulina); the definition of methodological culture as an integrative quality of a teacher, characterizes his ability to methodical activity, suggested in the works of T. Berezhnoy, T. Gushchina, L. Plekhanov and others. Understanding the presented scientific views on the essence of the teacher's methodological culture suggests that it is an integrative personality education, represents the dialectical unity of the value relation to the domestic and foreign experience of vocal-pedagogical activity, competence in the field of the theory and methodology of teaching vocals and the ability of creative self-realization in vocal pedagogical activity. Further scientific search is associated with the need to disclose the component composition of the methodical culture of the future vocal teacher of a higher educational institution. The practical significance of the study is seen in the need for recommendations for future vocal teachers on the formation of a methodological culture.

Key words: culture, methodical culture, methodical culture of the future vocal teacher.

УДК 378.011.3-057.87:373.2

DOI 10.31339/2413-3329-2018-2(8)-86-90

Добош Олена Михайлівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет, м. Мукачеве

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ

У статті розглядаються питання професійного саморозвитку; здійснено теоретичний аналіз проблеми визначення поняття професійного саморозвитку майбутніх вчителів закладів дошкільної освіти; визначено основні завдання саморозвитку та самовдосконалення під час підготовки майбутніх вчителів у ЗВО та необхідності підтримки професійного розвитку педагога; обґрунтовано доцільність використання ігрових технологій у підготовці майбутніх вчителів у вищих навчальних закладах; обґрунтовано використання різних ігрових педагогічних технологій для подальшого професійного саморозвитку у навчально-професійній діяльності, що сприяє адаптації студентів до особливостей подальшої педагогічної праці.

Ключові слова: саморозвиток, самовдосконалення, професійний саморозвиток, професійна діяльність, майбутній вчитель закладу дошкільної освіти, гра, ігрова технологія.

Постановка проблеми. Динамічні процеси, що відбуваються в Україні, торкаються й сфери освіти, загострюючи проблеми підготовки майбутніх вчителів закладів дошкільної освіти. Процес входження до європейського освітнього простору зумовили зміну ставлення суспільства до проблем самоосвіти майбутнього вчителя, його самовиховання та саморозвитку. Метою вищої педагогічної освіти в Україні є не лише набуття фундаментальних професійних знань майбутніх фахівців, а й формування в них готовності до подальшого професійного та особистісного саморозвитку, самореалізації. Згідно з Законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», відповідно до Національної доктрини розвитку освіти, Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності, пріоритетною на сучасному етапі є проблема виховання високодуховної, творчої особистості.

У сучасній освіті особливої значущості набуває підготовка активного, ініціативного педагога, здатного до постійного самовдосконалення, спроможного бути конкурентоздатним і реалізувати свій потенціал на користь суспільству, загострюється проблема відповідності майбутніх педагогів потребам безпосередньої діяльності. Особливого значення набуває формування готовності майбутнього педагога до безперервного професійного саморозвитку на етапі підготовки у ВНЗ, оскільки саме в цей період закладаються мотиваційно-ціннісні, когнітивні та рефлексивно-діяльнісні основи професійного саморозвитку особистості [9].

У зв'язку з цим виникає необхідність в організації такої системи фахової підготовки майбутніх педагогів, яка б забезпечувала цілеспрямований процес формування їхньої готовності до безперервного професійного саморозвитку, що передбачає здатність постійно вдосконалювати свої особистісні та професійні якості й виявляється в бажанні та спроможності постійно підвищувати рівень професійної майстерності.

Вимога постійного особистісного і професійного зростання є чи не найважливішою для професії педагога. Ефективна професійна підготовка майбутнього вчителя дітей дошкільного віку неможлива без самоосвіти, самовиховання та саморозвитку. Тобто навчання і самонавчання студента потребує не лише знання ним форм і методів аудиторної роботи, роботи з книгою, іншими сучасними джерелами інформації, а й застосування деяких вольових зусиль, розвитку певних особистісних якостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теорія та практика професійної підготовки майбутніх вчителів у системі вищої педагогічної освіти є одним із напрямів досліджень вітчизняних науковців. У контексті нашого пошуку особливої теоретико-методологічної ваги набувають наукові розробки проблеми професійної підготовки педагогів.

Професійний розвиток і саморозвиток особистості є об'єктом дослідження психологів та педагогів (Л. Виготський, С. Рубінштейн, К. Абульханова-Славська, Б. Федоришин, Г. Балл, Л. Митіна та інші). Становлення і розвиток педагогічної майстерності педагога вивчали І. Зязюн, Т. Вайніленко, В. Кан-

Калик, Н. Кузьміна, Г. Мешко, Г. Сагач, Н. Тарасевич та інші. Окремі питання професійного розвитку педагога висвітлювали науковці О. Орлов, Л. Рувинський, В. Семиченко, В. Якунін та інші. Проблема формування професійно-педагогічної культури майбутнього вихователя дітей дошкільного віку досліджена у публікаціях Г. Беленької, Л. Загородньої та інших. Педагогічна значущість досліджуваної проблеми обумовила мету статті.

Мета статті: розкриття особливостей професійного саморозвитку майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти.

Результати дослідження. Аналіз літератури свідчить, що науковці по-різному трактують поняття «саморозвиток», а саме: як внутрішнє джерело активності самого об'єкта, що спрямоване на себе (самостимулювання, саморегуляція, самомотивування, самовдосконалення тощо) (М. Бердяєв, В. Давидов, В. Маралов, А. Маслоу, К. Роджерс та ін.); специфічну діяльність особистості відносно створення якісно нової характеристики в її свідомості, відносинах і поведінці відповідно до змінених соціальних умов (Л. Виготський, О. Леонтьєв); спеціально організовану суб'єктом діяльність, метою якої є само змінення особистості в напрямі свого ідеального «Я», а також результат цієї якостей, що необхідні для успішного виконання майбутньої професійної діяльності (Л. Рувинський).

Вітчизняні та зарубіжні вчені (В. Алфімов, Г. Балл, Л. Гозман, І. Зязюн, Н. Кузьміна, А. Маслоу, І. Підласий, О. Пехота, В. Семиченко, В. Сластьонін та ін.) професійний саморозвиток особистості розглядають як процес інтеграції зовнішніх (професійна підготовка) та внутрішніх (механізм самореалізації) та як результат (саморозвиток особистості).

Великий тлумачний словник сучасної української мови дає такі визначення терміну «саморозвиток»: 1) розумовий або фізичний розвиток людини, якого вона досягає самостійними заняттями, вправами; 2) розвиток когось, чого-небудь власними силами, без впливу, сприяння будь-яких зовнішніх сил [1, с. 1291].

У дослідженнях М. Боритка, Б. Вульфова, О. Газмана, В. Іванова, М. Сергєєва зазначається, що саморозвиток педагогів – обов'язкова складова сучасної освіти, показник суб'єктності педагога на всіх етапах його неперервної педагогічної освіти.

Грунтуючись на точці зору В. Андрєєва, Л. Виготського, О. Леонтьєва, В. Маралова, Л. Рувинського, дотримуючись розуміння саморозвитку майбутнього вчителя як особливого виду його діяльності, цілеспрямованого впливу на себе з метою вироблення або коригування якостей, активізації здібностей, нахилів, необхідних для життєдіяльності, а також самореалізації нових знань, умінь і навичок, що необхідні для успішного виконання діяльності.

Саморозвиток є найголовнішим механізмом самовдосконалення, без нього неможливе ніяке ні вдосконалення, ні самовдосконалення. Вдосконалити можна якусь річ чи предмет, ямесь загальне явище (життя, простір, екологічне середовище тощо). Все, що стосується вдосконалення особистості, її професіоналізму, не може відбуватися без саморозвитку. Зауважимо, що досвід професійного саморозвитку найчастіше описують у статтях. А питання підготовки до професійного саморозвитку майбутніх фахівців розглядають переважно в дисертаційних дослідженнях.

Безперервний професійний саморозвиток майбутніх педагогів – це постійний динамічний процес, спрямований на самоорганізацію прогресивних змін у сфері внутрішнього світу особистості студента на шляху досягнення вищих рівнів професіоналізму у педагогічній діяльності.

Процес професійного саморозвитку особистості є однією з важливих проблем у філософії, психології, педагогіці, акмеології. У філософії процес саморозвитку особистості розглядають як духовно-практичне перетворення з метою повноти індивідуального самовдосконалення. У психології процес саморозвитку особистості трактують як необхідну умову самореалізації особистості. Психологи розглядають саморозвиток як свідомий процес особистісного становлення з метою ефективною самореалізації на основі значущих прагнень і зовнішніх впливів. У педагогічних

дослідженнях саморозвиток особистості аналізують з урахуванням активного впливу соціального середовища, трактуючи його як прагнення людини збагатити свої індивідуальні якості за допомогою тих видів діяльності, які сприяють їх формуванню чи вдосконаленню. Предметом педагогічних досліджень є ті шляхи і засоби підвищення внутрішньої творчої активності особистості, що в результаті повинні сприяти її саморозвитку.

Порівняння визначень поняття «саморозвиток» приводить до висновку, що саморозвиток – це внутрішній процес самозміни системи внаслідок дії власних суперечностей, вищий рівень саморуку. При цьому система, що розвивається, має бути відкритою, оскільки внутрішні ресурси не можуть довго забезпечувати її існування. Важливими складовими професійного саморозвитку особистості є навички самоосвіти, рефлексивне мислення, участь у діалозі культур, володіння мікродіалогом або внутрішнім діалогом, прагнення до власної життєтворчості. Л. Сущенко визначає: «професійний саморозвиток особистості як умотивовану свідому індивідуальну, відрефлексовану на основі самопізнання, самовизначення, самоконтролю, самоосвіти, постійну напружену діяльність людини, спрямовану на самовдосконалення своїх природних та духовних якостей, на розвиток творчого особистісного потенціалу, діалогового дивергентного мислення, на моделювання власного способу життя в контексті культури та соціального розвитку, на самореалізацію творчих здібностей у процесі життєтворення» [6, с. 24].

Підготовку майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку В. Фрицюк тлумачить як частину фахової підготовки, що наскрізно охоплює всі складники навчально-виховного процесу педагогічного ВНЗ [8]. Оскільки процес саморозвитку професійних якостей майбутнього фахівця має бути цілеспрямованим, змістовим, таким, що націлює людину на саморозвиток, організує професійне самозростання, вважає С. Некрасова, остільки є необхідність розглянути сутність готовності до нього [5].

Таким чином, у процесі спеціально організованої підготовки у педагогічному ВНЗ має відбуватися формування готовності майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку.

Проблема становлення суб'єкта саморозвитку, як вважає С. Кузікова, найактуальнішою є саме в юнацькому віці, коли вирішуються найважливіші завдання розвитку особистості: інтеграція і побудова цілісного образу Я, досягнення самоідентичності, особистісне, соціальне і професійне самовизначення. За логікою і закономірностями становлення особистості, молода людина на початку дорослого життя має визначити свої цінності, життєві наміри і взяти відповідальність за їх реалізацію, тобто стати саме суб'єктом особистісного саморозвитку. Науковець зазначає, що у значній кількості молодих людей період особистісного та професійного становлення збігається з роками навчання у ВНЗ, де вони одержують вищу професійну освіту. Це підвищує відповідальність освітян за якість навчання і виховання студентської молоді. Освіта є основним інститутом розвитку інтелектуально-культурного потенціалу суспільства. Проте прогрес в усіх сферах суспільного життя настільки стрімкий, що жоден фахівець не зможе, базуючись тільки на отриманій освіті, ефективно працювати і бути конкурентоспроможним. Таким чином, становлення сучасного фахівця можливе тільки за умови єдності розширення професійних знань і вдосконалення вмінь та постійного особистісного зростання. А сам процес професійної підготовки має відбуватися як процес формування суб'єкта саморозвитку [4]. Готовність до професійного саморозвитку в цей період визначається розвитком «Я-концепції», формуванням професійної ідентичності, рівня домагань, ціннісних орієнтацій, мотивації професійного саморозвитку тощо.

Серед основних вимог до особистості педагога-професіонала вчені виділяють: професійно-педагогічні знання, уміння і навички; розвинену емпатію та високий ступінь емоційної стійкості й самоконтролю; відповідальність та творчий підхід до діяльності; розвинену професійну самосвідомість; майстерність

слова; мотиваційно-ціннісне ставлення до праці та педагогічну спрямованість та ін. Однак, як стверджує З. Крижановська, основою ефективності педагогічної діяльності є постійне прагнення педагога до саморозвитку [3].

Структурними елементами саморозвитку особистості є: самопізнання, саморегуляція, самоорганізація, самореалізація, самоосвіта, самовиховання, самовизначення (В. Слободчиков). За твердженням Г. Топчій, провідними чинниками саморозвитку особистості в умовах закладу вищої освіти: зміст освіти, процес організації діяльності студентів, що водночас спонукає до активного самопізнання, стимулює самоосвіту і самоорганізацію, самовиховання; ділове й міжособистісне спілкування у діадах «студент-студент», «студент-група», «студент-викладач» [7]. Знання, які засвоюють студенти при вивченні педагогічних дисциплін, забезпечують успішність подальшої практичної діяльності і можливість професійного саморозвитку. Вдосконалення професійних знань, умінь і якостей, розвиток потреби й інтересу здійснюється в процесі професійного саморозвитку майбутніх вихователів.

Проаналізуємо потенційні можливості педагогічних дисциплін, які вивчають студенти ОС «магістр» у Мукачівському державному університеті, з точки зору підготовки майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку. На кафедрі педагогіки дошкільної та початкової освіти викладаються такі дисципліни: «Дошкільна педагогіка з методикою викладання у вищій школі», «Організаційно-управлінська діяльність у дошкільній освіті», «Технології навчання дисциплін логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку з методикою викладання у вищій школі», «Технології навчання дисциплін лінгво-дидактичного циклу з методикою викладання у вищій школі», «Актуальні проблеми дошкільної педагогіки», «Технології навчання дисциплін оздоровчого та валеологічного циклу», «Технології навчання дисциплін образотворчої діяльності та розвитку художньої творчості дітей», «Технології навчання дисциплін природознавчого циклу з методикою викладання у вищій школі», «Педагогічна інноватика в дошкільній освіті», «Історія дошкільної педагогіки з методикою викладання у вищій школі», «Розвиток акмеологічної культури педагога-дошкільника в освітньому процесі» та інші. Розглянемо деякі з них.

На вивчення «Дошкільної педагогіки з методикою викладання у вищій школі» (1-й семестр) відводиться 24 год. лекцій, 18 год. практичних. Метою викладання навчальної дисципліни є на сучасному рівні забезпечити методичну підготовку педагогічних кадрів, які володіють теоретичними знаннями та практичними вміннями і навичками, викладання дисципліни дошкільна педагогіка. У контексті дослідження вважаємо можливим під час вивчення цієї дисципліни впливати на формування готовності майбутніх педагогів до професійного самовдосконалення й саморозвитку. Це може бути відображено в завданнях вивчення дисципліни: – поглиблення знань з дошкільної педагогіки на основі вивчення першоджерел; – набуття вміння планувати вивчення змісту курсу «Дошкільна педагогіка» за відповідною типовою програмою для вищих навчальних закладів; – розвиток вміння викладати різні теми даного курсу за допомогою адекватних форм і методів роботи у вищій школі; – практичне опанування провідними видами роботи зі студентами, за змістом курсу «Дошкільна педагогіка»; – підготовка до магістерської практики у вищому навчальному закладі з даної дисципліни; – формування відповідального ставлення до ролі викладача вищого навчального закладу, прагнення поповнювати знання, підвищувати професійну майстерність, формування професійної самосвідомості та готовності до професійного саморозвитку.

Робота за курсом та його вивчення здійснюється так, щоб магістранти опанували як зміст, так і форми, методи, прийоми викладання в процесі власного учіння на аудиторних заняттях та під час практики. У розроблених нині стандарти ступеневої освіти закладено певний оптимальний обсяг різноманітних професійних умінь, якими має оволодіти випускник, що далі застосовувати їх у

практичній роботі з дітьми й дорослими. Саме на формування умінь викладача вищої школи спрямовані і новітні методи здійснення даної програми. Наскрізна структура програми пов'язує в кожній темі як єдине ціле: зміст і адекватні інноваційні методи його викладу під час лекції, самостійного опрацювання магістрантами, застосування програмового змісту на семінарських, практичних, лабораторних заняттях. Усі надбані змісту й досвід застосування інноваційних методів магістранти застосовують під час магістерської практики у вищому навчальному закладі.

На вивчення дисципліни «Організаційно-управлінська діяльність в дошкільній освіті» (1-й семестр) відводиться 20 год. лекцій, 16 год. практичних. Основними завданнями навчальної дисципліни «Організаційно-управлінська діяльність в дошкільній освіті» є: озброєння студентів знаннями, вміннями, навичками в галузі організації роботи з дошкільної освіти і управління нею на різних її рівнях; вивчення теоретичних основ і передового досвіду управління в системі дошкільної освіти; ознайомлення з історією організації дошкільної справи в нашій державі; вивчення методів і прийомів керівництва колективом працівників дошкільного навчального закладу; формування професійної майстерності, організаційно-педагогічних умінь; оволодіння навичками самостійної роботи з Державними документами та підзаконними актами, науковою та методичною літературою; розвиток здібностей використовувати отримані знання і вміння в практиці управління дошкільною освітою.

Навчальною програмою передбачено засвоєння студентами кола умінь: планувати роботу колективу дошкільного закладу, роботу органів управління освітою на рік, місяць; проектувати взаємодію керівників та педагогів в процесі виконання завдань, участь в методичній роботі дошкільного закладу; міста, району та ін.; планувати навчально-виховну роботу з дітьми; розподіляти роботу між працівниками дошкільного закладу у відповідності з їх професійними обов'язками; здійснювати обмін інформацією та досвідом серед вихователів, створювати умови для ефективного використання передового педагогічного досвіду; здійснювати діагностику розвитку дітей і надавати методичну допомогу педагогам; спостерігати та аналізувати освітню роботу з дітьми, робити висновки і пропозиції по її удосконаленню; регулювати хід навчально-виховного процесу сучасного дошкільного закладу.

Вважаємо, що професійний саморозвиток майбутнього вихователя може забезпечуватися ігровими педагогічними технологіями, в основі яких гра як вид діяльності студентів. Під час гри студенти здійснюють професійну діяльність за формою, але навчально за своїми результатами й змістом – квазіпрофесійну діяльність. У навчально-виховному процесі ефективно використовувати такі види ігрових технологій, що сприяють професійному саморозвитку майбутніх вихователів: сюжетні, рольові, ділові, організаційно-діяльнісні, імітаційні, тренінгові. Активне навчання ставить за мету зробити кожного студента безпосереднім учасником навчального процесу, який сам шукає шляхи і засоби розв'язання проблем. Навчальний процес в університеті має бути спрямований на реалізацію конкретних завдань підготовки майбутнього вихователя, бути імітацією того середовища, в якому доведеться працювати майбутнім вихователям, виробляти у студентів вміння і навички розв'язання практичних завдань і психологічних ситуацій [2]. Для проведення занять з дисципліни «Дошкільна педагогіка з методикою викладання у вищій школі» можна використовувати такі різновиди ділових ігор, як ігрове проектування та інсценізація.

Ділова гра - інсценізація - це метод навчання професійної діяльності шляхом її моделювання, близького до реальних умов. Обов'язковими умовами є динамічний розвиток ситуацій, проблеми, яка розв'язується у відповідності з характером рішень та дій її учасників. Такі ігри використовуються для розвитку творчого мислення, формування практичних умінь і навичок, для стимулювання уваги підвищення інтересу студентів до занять, активізують процес оволодіння професією вихователя.

Застосовують також ігрове проектування - це метод розробки студентами рекомендацій, планів навчально-виховної роботи, конспектів занять, їх аналіз, виготовлення дидактичних посібників та ін. Ігрове проектування використовується під час проведення практичних занять [2].

Для проведення занять з дисципліни «Організаційно-управлінська діяльність у дошкільній освіті» використовують імітаційні, рольові та операційні ігри. Під час проведення занять - імітаційних ігор студенти імітують діяльність певного закладу дошкільної освіти. Можуть імітувати події, конкретну діяльність людей (ділова нарада, обговорення плану) та умови, у яких відбувається подія (зал засідань, кабінет керівника).

Операційні ігри допомагають відпрацювати виконання конкретних операцій, наприклад, методики написання документа, методики організації та проведення тренінгових занять тощо. Ігри цього виду проводять в умовах, які імітують реальність.

У рольових іграх відпрацьовують тактику поведінки, дій, функцій і обов'язків конкретної особи. Для проведення рольових ігор розробляють модель-п'єсу ситуації, між учасниками розподіляють ролі.

Отже, навчальні дисципліни «Дошкільна педагогіка з методикою викладання у вищій школі» та «Організаційно-управлінська діяльність у дошкільній освіті» хоча і є вузькоспеціальними і стосуються лише окремих аспектів майбутньої професійної діяльності, - мають значні потенційні можливості у підготовці майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку, які можуть бути використані за умови посилення змісту дисциплін матеріалом стосовно професійного саморозвитку, тем, пропонує для індивідуального опрацювання й для написання рефератів, доповнення й розширення рекомендованої для опрацювання літератури, рекомендацій для опрацювання потрібних Інтернет-джерел, використання викладачами спеціально розроблених завдань і вправ.

Здійснене також нами вивчення стану підготовки майбутніх вихователів до професійного саморозвитку у педагогічній практиці дає підстави стверджувати, що заклади дошкільної освіти намагаються запровадити ті чи інші заходи, що стосуються професійного саморозвитку студентів: організуються круглі столи з вихователями та методистами, проводяться бесіди, лекції тощо.

Підсумком роботи студента із саморозвитку є позитивні зміни й успіхи у навчально-науковій діяльності (поліпшення якості навчання, усвідомлення своїх успіхів). Чим вищі конкретні

результати діяльності, тим сильнішою є потреба у подальшому самовдосконаленні. Усі особистісні зміни (інтелектуальний розвиток, уміння керувати своїм психічним станом і зміцнювати своє професійне здоров'я, волява цілеспрямованість, духовний розвиток, розвиток педагогічних здібностей) стають могутнім стимулом у професійному й особистісному саморозвитку, оскільки формують потребу у самовдосконаленні. Щоб досягти хороших результатів у професійній діяльності, педагогу потрібно систематично вивчати себе, знати свої сильні та слабкі сторони, постійно формувати основу, на якій ґрунтуватиметься професійне та особистісне зростання.

Саме у педагогічній діяльності особистісний ріст є неодмінною умовою досягнення професіоналізму.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Оскільки соціальним замовленням українського суспільства є конкурентоспроможний, сучасний педагог, орієнтований на безперервний професійний саморозвиток і самовдосконалення, то завданням сучасної вищої педагогічної освіти є забезпечення процесу саморозвитку майбутніх вихователів.

На підставі аналізу теоретичних джерел з проблеми дослідження професійний саморозвиток трактуємо як свідому діяльність людини, спрямовану на повну самореалізацію себе як особистості в професійній сфері. Безперервний професійний саморозвиток майбутніх педагогів - це постійний динамічний процес, спрямований на самоорганізацію прогресивних змін у сфері внутрішнього світу особистості студента на шляху досягнення вищих рівнів професіоналізму у педагогічній діяльності. Процес професійного саморозвитку майбутнього вихователя надзвичайно індивідуальний. Щоб отримати бажаний результат, потрібно вміти керувати власним розвитком.

Професійний саморозвиток майбутнього вихователя може забезпечуватися ігровими педагогічними технологіями, в основі яких гра розглядається як вид діяльності студентів. Використання різноманітних ігрових педагогічних технологій для подальшого професійного саморозвитку адаптують студентів до особливостей подальшої педагогічної діяльності та надають можливість самостійно добирати варіанти педагогічних технологій для вирішення конкретних завдань.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми підготовки майбутніх вихователів до професійного саморозвитку. На окрему увагу заслуговують питання механізмів формування готовності майбутніх вихователів ЗДО до професійного саморозвитку.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і головн. ред. В.А. Бусел]. - К.: Ірпін: ВТФ «Перун», 2002. - 1440с.
2. Добош Олена. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних закладів до професійної діяльності засобами ділової гри // Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. Вип. XLIII-XLIV / Прикарпат. ун-т ім. Василя Стефаника. - Івано-Франківськ, 2012. - С.43 - 48.
3. Крижановська З. Ю. Самореалізація людини як запорука її саморозвитку / З. Ю. Крижановська // Соціальна психологія. - К.: Вид-во Укр. Центру політичного менеджменту, 2009. - № 3 (35). - С. 95 -100.
4. Кузікова С. Б. Психологія саморозвитку : навч. посіб. / С. Б. Кузікова ; Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. - Суми : МакДен, 2011. - 149 с.
5. Некрасова С. М. Формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з управління навчальним закладом : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Світлана Миколаївна Некрасова. - Запоріжжя : Б.в., 2012. - 20 с
6. Сущенко Л.О. Стимулювання професійного самовдосконалення вчителів початкових класів у системі післядипломної освіти: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 /Лариса Олександрівна Сущенко. - Запоріжжя, 2008. - 250 с.
7. Топчій Г. С. Ігрові педагогічні технології як умова професійного саморозвитку майбутнього вчителя : автореф. дис. ...канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Г. С. Топчій. - Х., 2011. - 20 с.
8. Фрицок В.А. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : [спец.] 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти / В. А. Фрицок; Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. - Вінниця, 2017. - 40 с. :
9. Чурсина А. С. Формирование готовности к профессиональному саморазвитию у студентов вуза в процессе изучения психолого-педагогических дисциплин : автореф. дис. ... канд. пед. наук. 13.00.08 – теория и методика профессионального образования / А. С. Чурсина. - Челябинск. 2011. - 18 с.

References

1. Busel, V.A. ed., 2002. *Velykyy tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language]*. Kiev, Irpin: VTF "Perun".

2. Dobosh, O., 2012. Pidhotovka maybutnikh vykhovateliv doskil'nykh zakladiv do profesiynoyi diyal'nosti zasobamy dilovoyi hry [Preparation of future educators of pre-school establishments for professional activity by means of business games]. *Bulletin of the Precarpathian University. Series "Pedagogy"*, XLIII-XLIV, pp. 43-48.
3. Kryzhanovs'ka, Z. Yu., 2009. Samorealizatsiya lyudyny yak zaporuka yiyi samorozvytku [Self-realization of a person as a guarantee of self-development]. *Social Psychology*, 3(35), pp. 95-100.
4. Kuzikova, S. B. 2011. *Psykhohihiya samorozvytku [Psychology of self-development]*. Sumy: MacDen.
5. Nekrasova, S. M. 2012. *Formuvannya hotovnosti do profesiynoho samorozvytku maybutnikh mahistriv z upravlinnya navchal'nym zakladom [Formation of readiness for the professional development of future masters in management of an educational Institution]*. Candidate of Pedagogy. Zaporizhzhia.
6. Sushchenko, L. O. 2008. *Stymulyuvannya profesiynoho samovdoskonalennya vchyteliv pochatkovykh klasiv u systemi pisyadyplomnoyi osvity [Stimulation of professional self-improvement of primary school teachers in postgraduate education system]*. Candidate of pedagogical sciences. Zaporizhzhia.
7. Topchiy, H. S. 2011. *Ihrovi pedahohichni tekhnolohiyi yak umova profesiynoho samorozvytku maybut'oho vchytelya [Pedagogical technologies in the form of the game as a condition for professional self-development of the future teacher]*. Candidate of pedagogical sciences. Kherson
8. Frytsyuk, V. A. 2017. *Teoretychni ta metodychni zasady pidhotovky maybutnikh pedahohiv do bezperernoho profesiynoho samorozvytku [Theoretical and methodological principles of training of future teachers for continuous professional self-development]*. Doctor of Pedagogical Sciences. Vinnytsia.
9. Chursyna, A. S. 2011. *Formyrovanye hotovnosti k professyonal'nomu samarazvytyyu u studentov vuza v protsesse uzichenyya psykhologo-pedahohyeheskykh dystsyplin [Formation of readiness for professional self-development among university students in the process of studying psychological and pedagogical disciplines]*. Candidate of Pedagogical Sciences. Chelyabinsk.

В статье рассматриваются вопросы профессионального саморазвития; осуществлен теоретический анализ проблемы определения понятия профессионального саморазвития будущих воспитателей учреждений дошкольного образования; основные задачи саморазвития и самосовершенствования при подготовке будущих воспитателей в ЗВО и необходимости поддержки профессионального развития педагога; обоснована целесообразность использования игровых технологий в подготовке будущих воспитателей в высших учебных заведениях; обосновано использование различных игровых педагогических технологий для дальнейшего профессионального саморазвития в учебно-профессиональной деятельности, способствует адаптации студентов с особенностями дальнейшей педагогической работы.

Ключевые слова: саморазвитие, самосовершенствование, профессиональное саморазвитие, профессиональная деятельность, будущий воспитатель заведения дошкольного образования, игра, игровая технология.

The article deals with the issue of professional self-development, its main tasks and self-improvement during the future pre-school establishment educators training in HEE and the necessity of professional support of pedagogues development; theoretical analysis of the determination problem of the notion of the future pre-school establishments educators professional self-development has been conducted; the purposefulness of the gaming technologies usage in future educators' training in higher educational establishments has been substantiated, as well as the usage of various gaming pedagogical technologies for further professional self-development in educational and professional activity, promoting the students' adaptation to the peculiar features of further pedagogical work. The aim of the investigation is to reveal the peculiar features of the professional self-development of the future pre-school education establishment educator. The preparation of an active, initiative pedagogue, capable of continuous self-perfection, capable to be competitive and realizing his / her potential in favour of the society becomes of special significance in modern education, the problem of the correspondence of the future pedagogues with the needs of direct activity becomes more acute. The effective professional training of the future educator for preschool children is impossible without self-education, self-upbringing and self-development. That is, the student's learning and self-study requires not only knowledge of the forms and methods of classroom work, work with the book and other modern sources of information, but also the use of some volitional efforts, the development of certain personal qualities. Self-development is the most important mechanism of self-improvement, and without it, neither improvement nor self-improvement is possible. It is possible to improve some kind of thing or object, some general phenomenon (life, space, ecological environment, etc.). The continuous professional development of future educators is a permanent dynamic process, aimed at the self-organization of progressive changes in the sphere of the inner world of the student's personality, in order to achieve higher levels of professionalism in pedagogical activity.

Key words: self-development, self-improvement, professional self-development, professional activity, the future pre-school education establishment educator, game, gaming technology.

УДК 373.2.011.3-051:373-056.2/3

DOI 10.31339/2413-3329-2018-2(8)-90-93

Кас'яненко Оксана Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, старший викладач,
Мукачівський державний університет, м. Мукачево

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ

У межах статті визначено педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до інклюзії в процесі їх фахової підготовки. При цьому констатовано, що формування інклюзивної компетентності майбутніх вихователів як компоненту професійної готовності у системі підготовки студентів є нагальною потребою сучасної освіти, адже майбутні вихователі не мають чіткого уявлення про інклюзивну освіту дітей з обмеженими можливостями здоров'я в ЗДО, слабо володіють технологіями виховання і навчання такої категорії дітей, не усвідомлюють важливість подібної освіти та роботи щодо підвищення рівня власної інклюзивної компетентності. Для формування інклюзивної компетентності у вищих навчальних закладах необхідно забезпечити певні педагогічні умови.

Ключові слова: інклюзивна компетентність; інклюзивна освіта; педагогічні умови; інформаційно-орієнтований, квазіпрофесійний та діяльнісний підхід.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>